

Till Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2016-03-18
1 (33)
Dnr 2013:15

Redovisning av uppdrag om Lärande på arbetsplats i Norden

(Dnr 13089 Enligt Nordiska Ministerrådet)

Härmed redovisas uppdraget Lärande på arbetsplats i Norden, som ursprungligen gavs i regleringsbrevet för budgetåret 2013.

”Skolverket ska under perioden 2013–2015 leda det nordiska projektet om kvalitet i arbetsplatsförlagt lärande som beslutats av Nordiska ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning, ÅK-U 4/12 2012. Kunskaper och erfarenheter från projektet ska tas till vara i myndighetens arbete med övriga uppdrag angående yrkesutbildning. Skolverket ska även leda och samordna projektet.”

Sammanfattning

Skolverket har under perioden 2013-2015, på uppdrag av svenska regeringen och Nordiska Ministerrådet, lett och samordnat det nordiska samarbetsprojektet om kvalitet i lärande på arbetsplats, Lärande på arbetsplats i Norden (LPA-projektet).

Skolverket har utgjort förvaltningsorgan enligt kontrakt med Nordiska Ministerrådets sekretariat.

Vidare har Skolverket slutit överenskommelser om genomförandet med myndigheter i Danmark, Finland, Norge, Island och med de självstyrande områdena Färöarna och Åland.

Projektledare utsågs av Skolverket och länderna utsåg därefter koordinatörer och lokala aktörer som har medverkat och deltagit i projektet.

Idé- och erfarenhetsutbyte med utgångspunkt i tematiska texter och så kallade mötesplatser har varit en dominerande del av innehållet. Projektet har också skapat förutsättningar för att lokala, regionala och nationella utvecklingsprojekt har kunnat stimuleras av andras nordiska länders utvecklingsarbete kring lärande på arbetsplats.

Till projektet knöts en projektgrupp med representanter från ländernas och områdenas myndigheter. Projektgruppen har verkat som informell styrgrupp och den har under projektets gång tagit beslut om smärre förändringar av t ex fördelningen av medel enligt ursprunglig budget. Projektgruppen har också fattat beslut om hur projektet ska rapporteras till NMR-s i samband med projektavslut 160630.

Dessa är

- teknisk rapport om genomförandet med redovisning av hur medel har använts,
- rapport som sammanfattar innehållet i tematexterna (svenska och engelska)
- beskrivning av den modell för nätverksbaserad flernivåsamverkan, som har använts.

Drygt 1000 personer har deltagit i någon av de mötesplatser som arrangerats runt om i Norden.

Projektets slut- och spridningskonferens arrangerades av Skolverket i nära samverkan med deltagande länders och områdes koordinatörer. Drygt 250 personer tog del av 25 seminarier om hur lärande på arbetsplats genomförs och utvecklas i sina nordiska kontexter.

Skolverket har ansvarat för att samla in underlag för och sammanställa delrapporter till NMR ÅK-U vid tre tillfällen under projektets gång.

Den administrativa delen av projektet har utvecklats och hanterats av Skolverket t ex gällande kommunikation, dokumentation och intern utvärdering.

Projektet och dess genomförande valdes ut som ett av de mest innovativa i samband med avslutningen av paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd. Lärande på arbetsplatsprojektet beskrivs i en artikel i slutrapporten.

På Skolverkets vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Margaretha Allen
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Kjell Hedwall, Christina Månberg och Margaretha Allen deltagit.

Innehållsförteckning

Redovisning av uppdrag om Lärande på arbetsplats i Norden	1
Sammanfattning.....	1
Utredning.....	4
1. Bakgrund	4
2. Syfte, mål och övergripande tidplan	5
3. Bakgrundsunderlag och definitioner	6
4. Styrning och ledning	7
5. Bemanning och genomförande	8
6. Parallella nationella, regionala och lokala projekt.....	11
7. De lokala aktörernas strategiska kvalitetsarbete.....	12
8. Kommunikation i projektet	12
9. Tematiska texter	13
10. Möten i projektet.....	14
11. Synergier med andra projekt.....	19
12. Dokumentation	20
13. Ekonomi.....	21
14. Redovisningar	21
15. Utvärdering av mötesplatser och av projektet internt	22
Bilaga 1	26
Bilaga 2.....	31

Utredning

1. Bakgrund

Enligt Nordiska Ministerrådet (NMR) kan bakgrunden till projektet Lärande på arbetsplats (LPA) sökas i likartade utmaningar i de nordiska länderna i form av

- en demografisk utmaning med en åldrande befolkning,
- färre i den producerande andelen av befolkningen,
- en ökande ungdomsarbetslöshet,
- frekventa avbrott från utbildningssystemet på gymnasial nivå,
- svårigheter att kvalitetssäkra arbetsplatslärande i sina olika kontexter samt
- matchningsproblematik mellan utbildning och arbetsmarknad.

1.1 Inledning

Under det svenska ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet 2013 tog Sverige initiativ till olika projekt. Utgångspunkten för dessa satsningar var övertygelsen om att det nordiska samarbetet, i ökad utsträckning, kan användas för att gemensamt möta de samhällsutmaningar som våra länder står inför. Ett av de områden som prioriterades handlade om lärande på arbetsplats.

Nordiska ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning (ÄK-U) gav Utbildningsdepartementet i Sverige mandat vid sitt möte den 4 december 2012 att uppdra åt Skolverket att leda projektet Lärande på arbetsplats. I Skolverkets regleringsbrev för 2013 framgår det att myndigheten skulle leda det nordiska samarbetsprojektet om kvalitet i arbetsplatsförlagt lärande under perioden 2013-2015. Kunskaper och erfarenheter från projektet skulle tas tillvara i myndighetens arbete med övriga uppdrag angående yrkesutbildning.

Projektet Lärande på arbetsplats har varit en del av programmet Hållbar nordisk välfärd, vilket var en av Nordiska ministerrådets största satsningar under perioden 2013-2015.¹

---

¹ <http://www.norden.org/sv/tema/tidigare-teman/tema-2015/haallbar-nordisk-vaelfaerd/>

2. Syfte, mål och övergripande tidplan

2.1 Syfte

Projektets syfte, och till viss del metod, var enligt mandatet från ÄK-U

”... att genom idé- och erfarenhetsutbyte möta de utmaningar som alla nordiska länder inklusive Färöarna, Grönland och Åland står inför när det gäller att tillhandahålla platser och garantera kvaliteten i lärande på arbetsplats som en del i den formella yrkesutbildningen på grundläggande nivå. Projektet ska också lyfta fram idéer och erfarenheter om hur LPA används som motiverande insats för att elever/ anställda lärlingar ska fullfölja sin grundläggande formella yrkesutbildning och hur övergången till arbetsmarknaden kan underlättas.

Projektet verkar på två nivåer, dels genom samarbete mellan utbildningsmyndigheter på nationell nivå, dels genom samarbete mellan lokala/ regionala aktörer, till exempel skolor, arbetsplatser, branschorganisationer, yrkesnämnder eller motsvarande.”

Projektets syfte har uppfyllts, vilket redovisas i denna rapport. Samtliga länder samt de två självstyrande områdena Färöarna och Åland har deltagit och medverkat till att syftet har uppnåtts. Det självstyrande området Grönland avstod från att delta.

Projektet har verkat på två nivåer, dels genom samarbete mellan utbildningsmyndigheter på nationell nivå i den så kallade projektgruppen och via nationella/ regionala koordinatörer, dels genom samarbete mellan lokala/ regionala aktörer, så som regioner, skolor, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, branschorganisationer, yrkesnämnder eller motsvarande.

2.2 Mål

Projektets målsättning var

”... att skapa förutsättningar för lokala aktörer att samarbeta med kollegor i andra nordiska länder för att utbyta erfarenheter och på så sätt stimulera det egna utvecklingsarbetet kring lärande på arbetsplats. Genom att följa det lokala utvecklingsarbetet från nationell och nordisk nivå ska projektet bidra till lärande och utveckling på nationell nivå. Medverkande myndigheter, skolor och branschöverskridande arbetsplatser ska också pröva om högre kvalitet i lärande på arbetsplats kan locka nya elevgrupper, öka genomförandegraden samt underlätta etableringen på arbetsmarknaden...”

Skolverkets uppdrag har varit att samordna och leda Lärande på arbetsplatsprojektet, så att länderna och områdena gavs förutsättningar att tillsammans nå målen. Skolverket redovisar i denna rapport hur Skolverket har gått tillväga för att samordna och leda projektet. Till viss del redovisas också hur länderna och områdena anser att projektet har medverkat till att de har uppnått målen.

2.3 Tidplan

Efter att projektgruppen enats om projektplan för beslut i ÄK-U i juni 2013 kunde projektet starta med ett halvt års fördröjning. Därefter har tidplanen följts i stort sett med något undantag och då till projektets fördel.

---

3. Bakgrundsunderlag och definitioner

3.1 Nordiska forskningsrapporter

I mandatet hänvisades till två nordiska forskningsrapporter som kunde utgöra bakgrundsmaterial inför projektet;

Tradisjonelle utfordringer – fornyet interesse

Hvordan er de nordiske landes yrkesutdanninger i stand til å møte arbeidslivets behov?

Håkon Høst

TemaNord 2012:503

ISBN 978-92-893-2306-2

© Nordisk ministerråd, København 2012

Opplag: 300

Ungdomars väg från skola till arbetsliv

Nordiska erfarenheter

TemaNord 2008:584

© Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2008

ISBN 978-92-893-1750-4

Tryck: Scanprint a/s

Upplaga: 350

Inledningsvis skickades dessa rapporter som länkar till projektgruppen, koordinatörerna och projektdeltagarna med uppmaningen om att ta del av innehållet inför framtagning av nationella, regionala och lokala delar i LPA-projektet.

3.2 Bakgrundsmaterial om nordisk yrkesutbildning

Då projektets uppdrag var att genomföra idé- och erfarenhetsutbyte om lärande på arbetsplats mellan länderna och de självstyrande områdena, lades fokus på det som var gemensamt snarare än det som var olik. Tretton teman definierades som gemensamma oavsett system. För att underlätta förståelsen av de underliggande yrkesutbildningssystemen länkades den europeiska yrkesutbildningsorganisationen Cedefops² landrapporter om 'VET in Europe' till LPA-webben. Senare länkades det också till offentliga sammanfattningar av yrkesutbildningssystemen i form av Cedefops 'Spot on' för varje land. Även dessa gick att nå via LPA-webben.

3.3 Definitioner

Deltagare i projektgruppen definierade begreppen "lärande på arbetsplats, arbetsplatslärande, arbetsplatsförlagt lärande" utifrån vars och ens perspektiv och varje lands system vid ett möte i april 2013. Fyra av länderna samt ett självstyrande område deltog. Eftersom systemen och sammanhangen för LPA, inom den grundläggande yrkesutbildningen för unga och vuxna, skiljer sig åt tillämpas olika begrepp inom Norden. Därför valdes det neutrala begreppet Lärande på arbetsplats (LPA) som gemensam beteckning.

---

² <http://www.cedefop.europa.eu/>

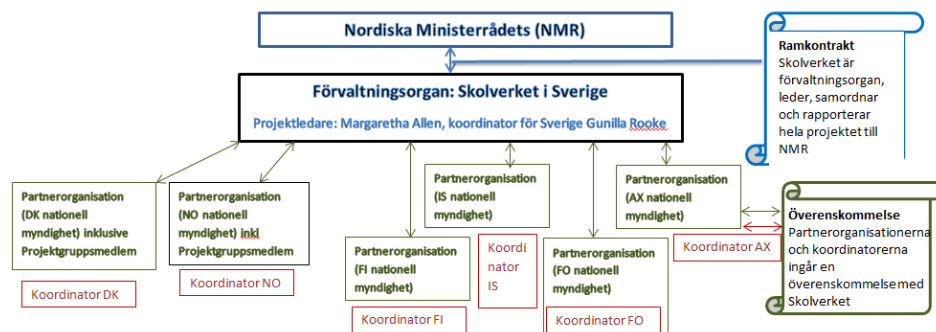
4. Styrning och ledning

Nordiska ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning (ÄK-U) gav Utbildningsdepartementet i Sverige mandat vid sitt möte den 4 december 2012 att uppdra åt Statens skolverk att leda projektet Lärande på arbetsplats. Uppdraget kom därefter till Skolverket i regleringsbrev för budgetåren 2013, 2014, 2015 och 2016.

Skolverket har årligen skrivit kontrakt med NMR-sekretariatet och medel har rekviderats därifrån i princip halvårsvis. Medel har kunnat föras över årsskiften eftersom projektet är treårigt.

4.1 Projektgruppen

Projektgruppen har delvis bestått av representanter från det tidigare nordiska nätverket kring yrkesutbildning. Deltagarna har representerat myndigheter med ansvar för grundläggande yrkesutbildning för unga och vuxna i varje deltagande land/område. Projektgruppen har verkat som en informell styrgrupp till projektet. Den har träffats och sammanträtt vid mötesplatserna i Sverige, Norge, Island och Finland. Dessutom träffades projektgruppen för ett avslutande möte i Sverige i september 2015. Minnesanteckningar har förts och några beslut har fattats rörande projektet, exempelvis om smärre ändringar i användning av medel enligt budget samt om slutrapporteringens form. Ordförandeskapet har innehafts av deltagaren från svenska Utbildningsdepartementet med utgångspunkt i det svenska ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet under 2013.

(Schematisk bild av projektets organisation)

4.2 Projektplan

Projektledaren och projektgruppen tog fram förslag till projektplan för beslut i ÄK-U i juni 2013. Utgångspunkt var det mandat som skrevs i december 2012 och Skolverkets projektplansmall. Första utkastet till projektplan var klart 6 februari 2013 och den slutgiltiga versionen är daterad 27 maj 2013. Planeringsfasen blev något längre än beräknat, då det var svårt att samla projektgruppen för ett gemensamt beslut. I och med detta var det möjligt att förlänga projektet till och med den 30 juni 2016 för den avslutande rapporteringen och dokumentationen.

4.3 Metod

Den metod som valdes var en kombination av SMOC (Soft Open Method of Co-

ordination – en metod som utvecklats inom Leonardo da Vinci-programmet för idé- och erfarenhetsutbyte mellan europeiska regioner) och nätverksbaserad flernivåsamverkan (används bland annat vid Göteborgsregionens kommunalförbund³). Metoden går ut på att ett övergripande paraply sätter agendan, nationella eller regionala parter sätter upp egna mål med koppling till agendan och att lokala aktörer genomför eller testar i sina egna miljöer. Inspiration kan då hämtas från båda håll och policyförändringar kan studeras i en lokal kontext.

I det här fallet har paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd gett förutsättningar för underprojektet (LPA). LPA-projektet i sig har utgjort paraplyprojekt för de insatser som planerades inom projektet t.ex. praktiktillämpningar i Danmark och loggböcker på Island. De nationella parterna, på paraplynivå, har utgjorts av myndighetsrepresentanter från departement, ministerier och verk med nära koppling till policyutveckling. Koordinatorerna har varit drivande i såväl de nordiska, nationella som lokala och regionala processerna på underliggande nivå i varje land/område. Koordinatorerna har också varit länkarna mellan de olika projektdelarna tillsammans med projektledaren. De lokala aktörerna i de olika länderna, som koordinerats på landsnivå, har representerat ett brett spann av personer från skolor, högskolor, regioner, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, branschorganisationer, företagarorganisationer eller partssammansatta grupperingar.

Under två och ett halvt år har de lokala aktörerna bedrivit eget utvecklingsarbete, som de i inledningen beskrev enligt en mall för systematiskt kvalitetsarbete, framtagen inom LPA-projektet. Med hjälp av nordiskt idé- och erfarenhetsutbyte har de byggt upp kunskap och erfarenheter från andra länders sätt att organisera och utveckla lärande på arbetsplats. De nationella myndigheterna har, utifrån sitt deltagande i den överordnade projektgruppen, haft möjlighet att observera hur reformer och andra insatser utvecklas närmare brukarna.

Projektets metod har skapat förutsättningar för så kallad mjuk överföring av kunskaper, idéer och erfarenheter utan krav på definierad och mätbar utveckling eller direkta policyförändringar. Innehåll i ländernas och områdenas inlämnade del- och slutrapporter tyder på att sådan kan ha skett på lokal, regional och nationell nivå i Norden. Några exempel redovisas i kapitel 14.

5. Bemanning och genomförande

5.1 Projektledare

I mandatet fanns endast en instruktion gällande bemanning, vilken var att Skolverket skulle leda och samordna projektet. Till projektledare utsåg Skolverket därför i januari 2013 ett undervisningsråd vid gymnasieenheten. (Margaretha Allen)

5.2 Koordinatorer

För att möjliggöra genomförandet av projektet i varje del av Norden krävdes per-

---

³ <http://grkom.se/>

soner som dels var insatta i nationell policy kring yrkesutbildning och lärande på arbetsplats, dels kunde leda delaktiviteterna och de lokala aktörernas insatser. Projektledaren bistod projektgruppen med en kravprofil för uppdraget. Samtliga sju koordinatörer var utsedda i augusti 2013. Koordinatorernas uppgifter var också att skriva tematiska texter om lärande på arbetsplats med utgångspunkt i 13 teman samt att planera och genomföra mötesplatser i varje land och område.

Deras tillhörigheter redovisas nedan:

Danmark:

Utbildningsministeriet utsåg en konsult från företaget Moeve aps (ett danskt konsultföretag inom utbildningssektorn). (Regina Lamscheck-Nielsen)

Finland:

Utbildningsstyrelsen för utbildning och kultur utsåg projektplaneraren och ledaren vid Österbottens Yrkesakademi. (Harriet Bystedt)

Färöarna:

Yrkisdepilin utsåg ledaren för Yrkisdepilin (Yrkesutbildningsenheten under den färöiska regeringen). (Eydun Gaard)

Island:

Undervisnings-, Forsknings- och Kulturministeriet utsåg en yrkesutbildningsledare från IDAN – parternas gemensamma kompetenscenter som validerar, vidareutbildar, organiserar lärlingsplatser och utfärdar mästarbrev i reglerade yrken. (Helen Gray)

Norge:

Utdanningsdirektoratet utsåg en seniorrådgivare från direktoratets yrkesutbildningsenhet. (Marianne Westbye)

Sverige:

Skolverket utsåg ett undervisningsråd vid gymnasieenheten. (Gunilla Rooke)

Åland:

Ålands landskapsregering utsåg en överinspektör vid Utbildnings- och kulturavdelningen vid Ålands landskapsregering. (Bodil Regårdh)

Ett inledande möte genomfördes i Sverige i september 2013. Överenskommelser mellan Skolverket och respektive departement/myndighet skrevs därefter. I dessa överenskommelser beskrevs respektive lands/områdes åtagande i projektet. I allmänhet har varje koordinator ersatts för en dags arbete per vecka i projektet med något undantag för de självstyrande områdena som erhållit en halv dags arbetstid per vecka.

Under projektets gång har två möten mellan projektledare och koordinatörer hållits utanför mötesplatserna, men också under mötesplatserna. Projektledaren har genom skriftliga instruktioner till koordinatörerna medverkat till att tidplanen med dess innehåll har följts. E-post har varit ett vanligt verktyg i kommunikationen liksom en webbaserad plattform (Project place). Projektledaren valde att inte ha direktkontakt med de lokala aktörerna, utan dessa ansvarade respektive koordinator för. Motivet var att inte blanda samman styrning och ledning av projektet som helhet och dess delar utifrån den valda metoden. Risken hade annars varit att formen

---

för projektet och dess syfte hade motverkats.

5.3 Lokala och regionala aktörer

Varje land/område utsåg lokala och/eller regionala aktörer. Projektet täckte kostnaderna för resor och logi för tre personer i varje land och två personer i de självstyrande områdena. Några länder/områden valde att egenfinansiera ytterligare någon lokal aktörs kostnader. Den danska delen av projektet utformades på ett lite annorlunda sätt. Tre yrkesarbetsgrupper utsågs att ingå i projektet och representationen alternerade därför mellan ett antal personer i dessa grupper. I LPA-projektets modell var utgångspunkten att det skulle bli en heterogen grupp i slutändan för att inte idé- och erfarenhetsutbytet skulle bli för enkelspårigt eller förutsägbart. Det totala antalet lokala aktörer var 21 personer (samt ytterligare personer enligt den danska modellen). Så här valde man att bemanna:

Danmark:

Tre yrkesarbetsgrupper (bestående av ett flertal personer) representerande Vård och omsorgssektorn, Byggsektorn och Elektrikersektorn.

Finland:

En person från Yrkesakademin i Österbotten, en rektor från Yrkesläroanstalten Keuda och en från Läroavtalsbyrån i Vasa.

Färöarna:

En ordförande för Färöarnas Hantverksförening, en ordförande för fackföreningen för Handel och kontor och en undervisningsledare från en teknisk skola.

Island:

En studierektor för yrkesinriktad utbildning inom Hälsa och vård, en studie- och yrkesvägledare med internationell erfarenhet och en bibliotekarie och informatiker vid lantbruksuniversitetet på Island – yrkesinriktning jordbruk.

Norge:

En projektledare vid Akershus fylkeskommune, en avdelningschef för utvärdering, dokumentation och kvalitetsarbete vid Troms fylkeskommune, den norska koordinatören för det nordiska nätverket för vuxenutbildning (NVL) och en representant från Högskolan i Oslo och Akershus – institutet för yrkeslärarutbildning Norge bekostade med egna medel en fjärde aktör i projektet.

Sverige:

En rektor för yrkesutbildning i Uddevalla, som under projektets gång också började arbeta för Skolverkets Lärlingscentrum, en lärlingssamordnare i Kungsbacka och en regional branschföreträdare för byggbranschen i Dalarna och tillika utsedd representant för Sveriges Byggindustrier.

Åland:

En biträdande rektor för Ålands yrkesgymnasium och en ombudsman för Ålands företagarförening.

5.4 Övriga deltagare

I Sverige inbjöds ytterligare en representant för Byggnadsindustrins yrkesnämnd - BYN⁴ och en forskare vid Stockholms universitet att delta i mötesplatserna på egen

---

⁴ <http://www.byn.se/>

bekostnad. BYNs representant deltog vid de flesta mötesplatserna medan forskaren deltog i ett par av mötesplatserna delvis på grund av byte av arbetsplats. Tips om studiebesök och kontaktpersoner har lämnats till ett antal personer t ex i Delegationen för arbetsplatslärande vid yrkesintroduktionsanställningar⁵, Lärlingscentrum på Skolverket m.fl.

Vid varje mötesplats har en dag varit ”öppen” för andra deltagare från respektive land och område. I allmänhet har majoriteten av gästerna kommit från det land som har varit värd för den mötesplatsen. I Danmark, Norge och Island kombinerades mötesplatserna med egna nationella konferenser.

6. Parallella nationella, regionala och lokala projekt

I projektmodellen ingick att länderna i starten angav vilka nationella och regionala/lokala projekt som samtidigt skulle pågå under projektiden. Sammanlagt skickades ett 30-tal insatser in. Syftet var att sätta dessa projekt i perspektiv till vad som i övrigt pågick kring yrkesutbildning i länderna.

Danmark utgick från ett projekt om högre kvalitet i praktikundervisningen med specifikt fokus på praktikmål.

Färöarna var i färd med en reformering av yrkesutbildningen, vilken bland annat innebar att nio yrkesråd⁶ blev ett, två skolor med olika inriktning slogs ihop till en, utveckling av loggböcker/utbildningsplaner samt definiering av vilket lärande som ska ske på arbetsplatserna och hur detta ska dokumenteras och kvalitetssäkras. Inom vuxenutbildningen låg fokus på validering och erkännande av kompetenser. Under projektiden införde Färöarna en lag om rätten till validering och rapporterar att det nordiska samarbetet var mycket betydelsefullt för ett lyckat resultat.

Det norska övergripande nationella projektet kallades Samfundskontrakt för fler lärlingsplatser och innehöll bland annat utvidgat bruk av växlingsmodeller (duala modeller), ett alternativt skolförlagt utbildningsspår för dem som inte erhållit lärlingsplats på egen hand och med syftet att slussa in i lärlingsplatser samt ett ”hospiteringsprojekt” som går ut på att lärare kommer ut i arbetslivet och att instruktörerna kommer in i skolorna.

För Finlands del fanns flera närliggande projekt om ungdomsgaranti, förbättrade genomströmning, yrkesprov och utvidgad inläring i arbetet, utveckling och diversifiering av lärmiljöerna, utveckling av läroavtal för unga och utveckling av lärmiljöerna i vuxenutbildning. Mot slutet av projektet kom också kompetensbaserad yrkesutbildning med.

Åland arbetade med kvalitetsutveckling av yrkesutbildningen med särskilt fokus på

---

⁵ <http://www.ya-delegationen.se/ya-anstallningar/allmant-om-ya-anstallningar/yrkesintroduktionsavtal/>

⁶ Yrkesråd är en samverkansform mellan utbildning och arbetsliv på Färöarna.

samarbete med de åländska företagen, då intentionen var att öka andelen lärande i arbete för yrkesutbildningarna.

Island planerade en kampanj för att stärka och förbättra yrkesutbildningen och öka intresset för denna. Andra delprojekt var validering, fonden för arbetsplatsförlagt lärande, tillsynsmän och kvinnor i arbetslivet och i skolan och samarbetsföra för företag/organisationer och skolor. Huvudfokus i LPA-projektet kom att ligga på införandet av loggböcker i yrkesutbildningen, då den isländska koordinatören bedrev ett forskningsprojekt om sådana.

I Sverige pågick det övergripande nationella projektet kvalitet i yrkesutbildning och i gymnasial lärlingsutbildning med delinsatser för nationella programråd, yrkesintroduktion, nationell handledarutbildning, stöd till arbetsplatsförlagt lärande, informationsinsatser för att öka intresset för yrkesutbildning, reformerad gymnasiesärskola, statsbidrag för utveckling av bedömning och betygsättning av arbetsplatsförlagt lärande samt för yrkesutbildning inom vuxenutbildning.

7. De lokala aktörernas strategiska kvalitetsarbete

I samband med projektstart formulerade de lokala aktörerna egna lokala projekt med utgångspunkt i Skolverkets mall för strategiskt kvalitetsarbete; Var är vi, vart ska vi, hur gör vi och hur blev det? I de flesta fall var aktörernas arbete delar av de nationella eller regionala projekt som tidigare nämnts. Varje lokal aktör finansierade sitt eget arbete, varför detta kan ses som en slags medfinansiering i projektet. De erhöll ersättning för resor och logi i samband med mötesplatser och interna planeringsmöten i anslutning till LPA-projektet. I slutrapporten⁷ från respektive land och område beskrivs hur det övergripande LPA-projektet har gett stöd till de lokala utvecklingsprojekten i form av arenor för utbyte av idéer och erfarenheter. Ett citat hämtat från den finländska slutrapporten:

”Via aktörernas aktiva arbete i sina egna utvecklingsprojekt har kvaliteten på inläringen i arbetet, rekryteringen av studerande både till utbildning och arbetsplatser samt effektiviteten i yrkesutbildningen utvecklats.”

8. Kommunikation i projektet

8.1 Gemensamt projektverktyg

För att underlätta kommunikation och dokumentation i projektet använde Skolverket ett webbaserat stöd via ett upphandlat företag; verktygets namn är Projectplace⁸. Samtliga deltagare i projektgruppen, koordinatörer och lokala aktörer fick tillgång till gemensam chat och dokumentbank via lösenord. I banken förbereddes och dokumenterades mötesplatserna genom olika typer av dokument och presentationer. Kontaktuppgifter till deltagare i projektet samt utvärderingar av respektive mötes-

---

⁷ Varje land och område skickade slutrapport till Skolverket i samband med formellt projektavslut 2015-12-31. Dessa slutrapporter kommer att bifogas med Skolverkets slutrapport till NMR-s 16-06-30.

⁸ <https://www.projectplace.com/>

plats lades ut. Chatten användes främst för att dokumentera och att tipsa varandra om aktuella konferenser, rapporter och reformer som genomfördes under projekt-tiden. Det finns också exempel på att kontakter har tagits via chatten för att inleda nya samarbeten. Projektledaren kunde vid behov nå ut till samtliga deltagare via chatfunktionen. Ett sådant exempel är när programmet för en mötesplats publicerades på Projectplace.

8.2 E-post

E-postlistor lades upp till deltagare i projektgruppen och i koordinatorsgruppen. Projektledarens instruktioner till koordinatorena skickades via e-post med utgångspunkt i tidplanen för projektet. Merparten av kommunikationen inom projektet fördes via e-post.

9. Tematiska texter

9.1 Förförståelse i form av tematexter

Inför varje mötesplats har koordinatorena i samverkan med respektive projektgruppsmedlem och ibland med inspel från lokala aktörer skrivit två tematiska texter. Texterna har gett förförståelse för varje lands/områdes sätt att organisera samverkan mellan utbildning och arbetsliv samt hur lärande på arbetsplats planeras, genomförs, bedöms och utvärderas. Genom att de har skickats ut innan respektive mötesplats, har de också bidragit till att mera initierade diskussioner och erfarenhetsutbyte har kunnat ske under mötesplatserna.

Enligt beslut i projektgruppen den 12 mars 2015 ska en sammanfattande rapport tas fram med utgångspunkt i innehållet i de framtagna tematiska underlagen. Denna rapport ska vara klar innan projektet avslutas den 30 juni 2016. Rapporten kan utgöra ett kunskapsunderlag för vidare arbete med ländernas utveckling av lärande på arbetsplats eller läsas som en bild av hur nordiska länder organiserade lärande på arbetsplats under åren 2013-2015. Målgrupp är främst myndigheter i Norden men även i Europa. Rapporten ska skrivas på svenska och översättas minst till engelska.

De teman som har beskrivits är:

- Former för samverkan mellan utbildning och arbetsliv (organisation och funktion)
  - Studie- och yrkesvägledning med fokus på yrkesutbildning
  - Metoder för att rekrytera arbetsplatser
  - Metoder för att avgöra vilka arbetsplatser/organisationer som är lämpliga för LPA
  - Anställning eller elevstatus
  - Metoder för att beskriva det lärande som ska ske på arbetsplats
  - Metoder för att utse och stödja handledare/"trainers"/instruktörer
  - Metoder för att stödja yrkeslärare/lärlingslärare
  - Metoder för att integrera LPA med lärande i skolförlagd utbildning
  - Metoder för att bedöma LPA
  - Metoder för att främja elevs/anställd lärlings möjlighet att genomföra LPA
-

- Metoder för att stödja elever/anställda lärlingar i behov av särskilt stöd eller med kort formell utbildning
- Metoder för att främja jämställdhet vid LPA

Totalt har 91 texter producerats inför mötesplatserna. Revidering av texter kunde göras i samband med att projektets huvudsakliga del avslutades den 31 december 2015.

10. Möten i projektet

10.1 Mötesplatser

Enligt projektplanen skulle åtta till tio mötesplatser genomföras under projektperioden. Nio större mötesplatser har genomförts, en i varje land och område samt en slutkonferens i Sverige. Respektive lands och områdes koordinator och projektgruppsmedlem har tillsammans med projektledaren varit ansvariga för att utforma varje arrangemang. Mötesplatserna har spämt över två dagar var och i allmänhet har en dag varit vikt för projektdeltagarna och en dag har öppnats för andra intresserade av lärande på arbetsplats i Norden. Genomgående har olika former av dialog varit insprängd i programmet, för att deltagarna skulle kunna byta idéer och erfarenheter utifrån de ämnen som presenterades och de två teman som förberetts per gång. Exempel på dialogformer; rundabordsamtal, Open Space⁹ och ”boxningsring”.

10.1.1 Sverige

Vid startkonferensen i Stockholm den 13 och 14 november 2013 presenterades det svenska yrkesutbildningssystemet med utgångspunkt i en aktuell rapport om ungdomars val av program, lärlingsutbildning och arbetsplatsförlagt lärande. Koordinatorerna gjorde också en översiktlig beskrivning av yrkesutbildningen i respektive land. Projektets design presenterades därefter för projektdeltagarna.

Utbildningsdepartementets representant berättade i samband med startkonferensen om varför Sverige som ordförandeland 2013 valde att fokusera på lärande på arbetsplats i projektet. Vidare presenterades svenska Skolinspektionens kvalitetsgranskning av yrkesutbildningen, vilken var ett av många underlag som låg till grund för de politiska insatser som initierats och som skulle fortsätta under de kommande åren. Sveriges ambition var att öka andelen lärlingar i gymnasieskolan. Olika typer av statsbidrag och andra strategier för kvalitetsutveckling av yrkesutbildning och lärande på arbetsplats fanns på den gemensamma agendan innan deltagarna delade upp sig på olika seminariepass med exempel från Sverige. Programråd, Yrkesintroduktion, Teknik och Vård- och omsorgscollege, Regionala insatser kring Byggutbildning och Handledarens roll var en del av innehållet. Gäster vid mötesplatsen var bland annat nationella apl-utvecklare och forskare från de högskolor och universitet som bedrev utbildning för dessa på uppdrag av Skolverket. Totalt deltog 90 personer.

---

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Open_Space_Technology

10.1.2 Norge

Lilleström var platsen för den norska mötesplatsen den 11 och 12 mars 2014. Inför mötesplatsen hade tematiska texter kring två ämnen tagits fram och skickats ut som underlag för dialogen. De teman som valts var former för samverkan mellan utbildning och arbetsliv samt studie- och yrkesvägledning med fokus på yrkesutbildning. Den första dagen ägnades åt projektet och de lokala aktörernas projekt presenterades innan ett seminarium om studie- och yrkesvägledning stod på tur. Programmet fortsatte med besök på Skedsmo videregående skole, där samverkan mellan skola och byggutbildning presenterades. Elever med anpassade studier stod för servering och mat till gästerna. Som sista punkt på dagordningen hade elever från Rälingsens videregående skole och utbildningen Reseliv planerat en vinteraktivitet för projektdeltagarna.

Den andra dagen av den norska mötesplatsen, var en ”öppen dag” med totalt 145 deltagare. Många av de inbjudna gästerna kom från Norges fylken, som alla var mitt uppe i processer kopplade till det nationella projektet. Fylkena träffades också dagen efter mötesplatsen för att gå vidare i sina interna arbeten. På programmet stod den norska lärlingsutbildningen och ett par exempel presenterades. Även konferenshotellet medverkade och berättade hur de rekryterar och utbildare lärlingar inom kock- och bageriyrket. De regionala opplæringskontorens roll och kvalitetsvärderingsmodeller av den norska yrkesutbildningen stod näst på agendan. Dagens sista seminariepass gav möjlighet att ta del av underprojekt till det övergripande projektet ”Samfunnskontrakt for flere læreplasser”; Veksling, Hospitering, Forsterket opplæring i skole for elever som inte får lærlingsplats, vuxna i yrkesutbildning och utbildning av yrkeslærere og instruktører.

10.1.3 Färöarna

Mötesplatsen på Färöarna den 19 och 20 maj inleddes genom att ministern för utbildnings- forsknings- och kulturfrågor konstaterade att om de nordiska länderna ska kunna öka kvaliteten i skolutbildningen för 25 miljoner innevånare är det nödvändigt att utbyta erfarenheter. Som grund för mötesplatsen fick de cirka 50 deltagarna information om det färöiska yrkesutbildningssystemet och vilken roll arbetsmarknadens parter har. Inflytandet är omfattande när det gäller att kvalitetssäkra både utbildning i skola och på arbetsplats. Färöarna har ett eget system, men följer i mångt och mycket det danska systemet, då en del utbildningar inte erbjuds på Färöarna utan i Danmark. En aktuell utmaning var att slå samman flera skolor med allmän, handels- och yrkesinriktning till en skola.

De två teman som stod i centrum för mötesplatsen var metoder för att avgöra vilka arbetsplatser som är lämpliga för lärande på arbetsplats och metoder för att beskriva det lärande som ska ske på en arbetsplats.

Lärlingsutbildningen på Färöarna bygger på att varje person har ett utbildningskontrakt och får lön under utbildningen. Under mötesplatsen diskuterades denna modell för- och nackdelar, lönenivåer och vad som händer med personer som har särskilda behov. Olika modeller från de nordiska länderna lyftes fram under dialo-

gen. Slutligen presenterades de nya möjligheter, som vuxna personer med yrkeserfarenhet, men utan formell utbildning, skulle få genom en lag om validering.

Under den andra dagen besöktes ett företag som anställer och utbildar lärlingar. Deltagarna fick höra om hur yrkesutbildningen utgör en del av företagets rekryterings- och utbildningspolitik. Därefter gick färden till Teknisk skole i Klaksvik med utbildning inom metall, el, snickeri och livsmedel/mat.

10.1.4 Island

Den 25 och 26 september 2014 var det Islands tur att anordna mötesplats. Denna gång skedde ett samarbete med isländska ministerier under rubriken 'Nordisk konferens om utbildning och lärande på arbetsplatsen - Lärande för livet'. Det isländska ordförandeskapet under 2014 gav möjlighet till detta samarrangemang. I Svartsengi erbjöds en öppen dag med ett brett innehåll för cirka 150 deltagare. Föreläsare såväl från Island som från Danmark, Sverige och Österrike medverkade med inspel om yrkesutbildning och lärande på arbetsplats. I programmet fanns en tydlig koppling mellan utbildning, välfärd och arbetslivets medverkan. Under eftermiddagens seminariepass fanns innehåll om; varför företag tar emot elever, om det går att yrkesutbilda sig utan arbetsplatslärande, vilka färdigheter som krävs av en handledare, arbetsökandes erfarenheter av arbetsmarknadsinriktade insatser och eftersökta kompetenser på arbetsmarknaden. Bland andra medverkade ett antal unga och äldre lärlingar, en del med kritiska röster om hur löneläget för lärlingar kan göra det svårt att kombinera utbildningen med familj och andra åtaganden. Andra dagen förlades på IDAN¹⁰ – ett yrkesutbildningscenter ägt av ett antal parter i arbetslivet. Dialogen utgick från en presentation av det isländska yrkesutbildningssystemet samt från två teman: Metoder för att rekrytera arbetsplatser och metoder för att främja elevs/lärlings möjligheter att genomföra lärande på arbetsplats.

10.1.5 Åland

Mariehamn var platsen för den femte mötesplatsen den 19 och 20 november 2014. Nästan 70 personer deltog i den öppna delen. Ålands landskapsregering stod bakom programmet, som särskilt lyfte fram de åländska läroavtalen, vilka framförallt används av vuxna som vill yrkesutbilda sig senare i livet. Det åländska arbetslivets förutsättningar och utmaningar för att medverka i utbildningssystemet klargjordes av Ålands företagarförening. Ett av temana var metoder för att stödja elever/lärlingar i behov av särskilt stöd eller med kort formell utbildning. Seminariet om yrkesinriktad specialundervisning gav exempel på vad som kan göras för att öka övergången till arbetslivet för elever med särskilt behov av stöd eller med funktionshinder. Specialyrkeslärare arbetar med att tillrättalägga lärande inom yrkesutbildningen enligt elevernas behov och i samverkan med arbetslivet. Det andra temat handlade om att bedöma lärande på arbetsplatser och exemplet visade hur bedömning med yrkesprov går till inom social- och hälsovårdsbranschen för unga och vuxna studerande. Yrkesproven är i allmänhet praktiska prov som genomförs efter en period av lärande på arbetsplats.

---

¹⁰ Idan fraedslusetur <http://www.idan.is/english>

Unga företagare från Ålands yrkesgymnasium visade i pauserna upp exempel på företag som de driver som ett sätt att få kontakt med arbetslivet. Det åländska företaget bygger på fåmansföretag, varför entreprenörskap anses vara en viktig förmåga att utveckla i tidig ålder. Ett av två valbara seminarier behandlade hur utbildningen arbetar med entreprenörskap. Vid det andra seminariet låg fokus på validering och bedömning av kunskaper. Bland annat beskrevs ö-samarbetet mellan Bornholm, Gotland och Åland inom Nordiskt nätverk för vuxnas lärande.

Den interna delen av mötesplatsen innehåll flertalet studiebesök; på Ålands yrkesgymnasium, på Ålands sjösäkerhetscentrum och på ett av de få större företagen. Dagen avslutades med att elever på hotell- och restaurangutbildningen vid övningsrestaurangen Hjorten serverade lunch.

10.1.6 Finland

Det andra året i projektet inleddes med Mötesplats i Helsingfors den 12 och 13 mars 2015. Då utvärderingarna av tidigare mötesplatser hade visat på ett behov av mera dialog och erfarenhetsutbyte bereddes ordentligt med plats till att presentera och diskutera de lokala aktörernas utvecklingsarbete. De två teman som stod i centrum handlade om elevs status – som anställd eller som skolelev samt om hur handledare kan stödjas i sin roll. Under eftermiddagen besöktes ett företag och yrkesutbildningsskolan Keuda, där elever guidade runt besökarna bland annat i det egna bryggeriet och i salar med interaktivt innehåll.

Under den andra dagen presenterades läroavtalsutbildningen och den nationella handledarutbildningen för hela gruppen med efterföljande dialog runt borden. De valbara seminarier behandlade; metoder för att rekrytera arbetsplatser och för att avgöra deras kvalitet, hur handledare utses och stöds i sin roll, hur yrkeslärare erbjuds erfarenheter från arbetslivet och hur vuxenutbildningen är utformad enligt det finländska systemets diversifierade alternativ. Under mötesplatsen medverkade många elever som en del av sin utbildning t ex inom hotell, konferens och restaurang. Totalt antal deltagare beräknas till ett hundratal.

10.1.7 Danmark

Den 6 maj 2015 genomfördes den interna delen av mötesplatsen med en utökad skara av 46 deltagare. 'Lärande på arbetsplatsen – dansk praxis i nordisk dialog' genomfördes vid yrkesskolan TECs¹¹ praktikcenter i Hvidovre och programmet hade utformats av de lokala aktörerna i den danska delen av projektet. Dagen ägnades åt fördjupad dialog om temana som var metoder för att stödja yrkeslärare/lärlingslärare samt metoder för att främja jämställdhet. Dagen avslutades med en slags mini-skills-tävling med praktiska övningar i allt ifrån spikning, påtagning av sterila handskar till grafisk design. Det gav handfast erfarenhet av lärande i arbetslivet och bedömning av denna. Instruktörer var elever/lärlingar från olika yrkesom-

---

¹¹ Technical Education Copenhagen <http://www.tec.dk/>

råden.

Den 7 maj 2015 gick mötesplatsen över i en öppen del med cirka 150 deltagare från hela Danmark mestadels från de regionala partsgemensamma organisationerna, skolorna och myndigheterna. 'Nytänkande i praktiken – beredd på reform' var rubriken. Danmark hade valt att göra ett samarrangemang i kombination med den nationella EUD¹²-reformen och lärande på arbetsplats. Dagen inleddes något oväntat i en boxningsring, där undervisningsministern talade om vikten av nordiskt utbyte av idéer och erfarenheter inom bland annat yrkesutbildningen. Ringdomaren satte därefter igång matchen och paneldeltagarna gav sin syn på verksamheternas behov, krav på verksamheterna i Norge, praktikcentret som serviceorgan för verksamheterna och visioner för yrkesskolor framöver. En paneldeltagare berättade om hur effektanalyser används i Tyskland för att mäta hur handledarutbildningens utfall blir. Under eftermiddagen erbjöds deltagarna korta möten med branscherna el, bygg och social och hälsovård med utgångspunkt i det danska delprojektets innehåll om mål för praktiken. Seminarieutbudet innehöll praktikmål, framtidens kompetenser, yrkesutbildning i små samfund, utbildning av nya praktikvägledare, erkännande av tidigare erfarenheter, studie och yrkesvägledning och nya hjälpmedel för skola och arbetsplats i form av det webbaserade verktyget Elevplan.

10.1.8 Sverige - Göteborg

En extra mötesplats med metoden Open space, genomfördes den 8 och 9 september 2015 för projektdeltagare och för projektgruppen (cirka 30 personer), dels som en föreberedelse för slutkonferensen, dels som ett led i att bredda dialogen och möjliggöra planering av eventuella samverkansprojekt efter avslutat projekt. Mycket av innehållet i slutkonferensen togs fram gemensamt i dialog mellan projektledaren, koordinatörerna och de lokala aktörerna. En tematext, om metoder för hur skolförlagt lärande och arbetsplatsförlagt lärande kan kombineras, hade tagits fram. För att illustrera temat gjordes studiebesök på, den av Volvo och Göteborgs kommun gemensamt ägda skolan, Göteborgs tekniska college.

10.1.9 Sverige – Stockholm

Slutkonferensen arrangerades i Stockholm den 2 och 3 december 2015. Den interna delen avsattes för uppföljning och utvärdering av projektets innehåll och genomförande. Den andra dagen var en öppen konferens med drygt 250 deltagare från hela Norden. Ett smörgåsbord bestående av en gemensam session, 25 seminarier, panel med representanter från arbetslivets parter och forskare medverkade till att sprida idéer och erfarenheter vidare till andra än de som deltagit i projektet. Seminarierna utgick både ifrån nationellt reformarbete och ifrån regional och lokal utprovning av dessa. En hel del 'lärande exempel' visade hur lärande på arbetsplats inom yrkesutbildning för unga och vuxna kan genomföras utifrån de olika ländernas system och förutsättningar. Dokumentation av exemplen fanns i en kortfattad broschyr om LPA-projektet, dess innehåll och genomförande. I broschyren fanns också en kort

---

¹² EUD – Erhvervsuddannelse <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Erhvervsuddannelser>

beskrivande text om de exempel som presenterades under dagen samt kontaktuppgifter till dem som medverkade.

10.2 Projektgruppens möten

Projektgruppen har sammanträtt sju gånger under projekttiden; den 24 april 2013 Stockholm, den 17 juni 2013 Köpenhamn, den 14 november 2013 Stockholm, den 11 mars 2014 Lilleström/Oslo, den 24 september 2014 Reykjavik, den 12 mars 2015 Helsingfors och den 9 september 2015 Göteborg.

10.3 Koordinatorenas möten

Koordinatorerna har utöver träffar under mötesplatserna också träffats i Stockholm (2 september 2013) och i Malmö (2 och 3 februari 2015) för planeringsmöten. Den danska koordinatören har tagit initiativ till webbmöten med andra koordinatörer med fokus på feedback till det danska projektet.

11. Synergier med andra projekt

11.1 Fler unga i arbete

Skolverket har enligt ÄK-Us mandat undersökt möjligheterna för synergier med satsningen inom insatsområde Utbildning och arbete för välfärd i Nordiska ministerrådets program samt med det svenska ordförandeskapsprojektet "Fler unga i arbete – Nordisk jobbtoppmöte 2013". Projektledaren deltog i det sistnämnda mötet och tog del av seminarierna och innehållet i de monstrar som fanns på plats.

Samtliga projektledare under temat "Hållbar Nordisk Välfärd" träffades i augusti 2013 för synergieffekter. Nordiska Ministerrådets sekretariat (NMR-s) arrangerade ytterligare två konferenser för att skapa möjlighet till synergieffekter; mittvägskonferens för paraplyprojektet den 16 och 17 september 2014 (projektledare och koordinatörer deltog) samt slutkonferens för paraplyprojektet den 26 och 27 november 2015 (projektledare och koordinatörer deltog). Samtliga konferenser genomfördes i Köpenhamn. Vid slutkonferensen presenterades LPA-projektets design som en av de mest innovativa metoderna för nordiskt samarbete.

11.2 Nordisk kunskapsbank för avbrott i skolan

Nordisk kunskapsbank för avbrott i skolan, som MR-U har gett i uppdrag till Nordens välfärdscenter att upprätta, har involverats genom att erfarenhetsutbyte har skett mellan respektive projektledare samt att LPA-projektet har lagt upp länkar till projektet på LPA-webben. Det verktyg, i form av en skandinavisk "skolordbok", som Nordisk kunskapsbank hade tagit fram, länkades också upp och samtliga projektdeltagare fick information om att verktyget fanns tillgängligt via LPA-webben.

11.3 Rapport om nordisk yrkesutbildning

Ett annat initiativ under paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd var att ta fram en rapport om aktuell utveckling av yrkesutbildningen i Norden. NMR anlätade den svenska firman Faugert & Co Utvärdering för detta uppdrag. Ett flertal personer i

projektgruppen, projektledaren och en del av koordinatörerna bidrog genom intervjuer med inspel till rapporten.¹³

12. Dokumentation

12.1 Skolverkets webbsida

För den offentliga spridningen av projektets process har en öppen webbsida på Skolverkets sida använts. <http://www.skolverket.se/fran-skola-till-arbetsliv/apl/apl-utveckling/lpa>

Information har även lagts ut på NMRs webbplats [norden.org](http://www.norden.org)

<http://www.norden.org/sv/tema/tidigare-teman/tema-2015/haallbar-nordisk-vaelfaerd/utbildning-och-arbete-foer-vaelfaerd/laerande-paa-arbetsplatsen/>

Egen projektwebbsida finns bland annat i den danska delen av projektet.

<http://arbejdspladslaering.dk/>

12.2 Nyhetsartiklar

Skolverket har anlitat extern journalist för att dokumentera åtta mötesplatser i form av en kort och en lång artikel om innehållet. Dessa har publicerats på Skolverkets webbplats. Innehållet har stämts av med respektive koordinator och korrigeringar har gjorts vid behov. Artiklar om projektet har också skrivits av andra t ex Nätverket för vuxnas lärande i Norden. Sveriges Byggindustrier har dokumenterat sin medverkan i projektet i organisationens verksamhetsberättelse för 2014.

Nyhetsnotis inför varje kommande mötesplats har lagts ut både på LPA-webben och på [norden.org](http://www.norden.org) i samverkan med informatörer på NMR-s.

12.3 Broschyr

På projektgruppens uppdrag framställdes en enkel broschyr som sammanfattar projektets innehåll och de exempel som redovisades under slut- och spridningskonferensen den 3 december 2015 i Stockholm.

12.4 Övrig spridning

Projektledaren har inbjudits att sprida kunskap om lärande på arbetsplats i Norden och om LPA-projektet i Visby (av Sveriges Byggindustrier), under Skolverkets konferenser inom KYRK¹⁴-projektet om lärlingsutbildning och apl i Malmö, Stockholm och Luleå, vid nationell konferens för studie- och yrkesvägledare inom gymnasiesärskolan i Umeå, vid Göteborgs Universitets yrkeslärover utbildning, vid konferens på Färöarna arrangerad av Yrkisdepilin, i Vilnius Litauen under konferensen Second European Monitoring Conference – NET Workbased learning (särskild inbjudan kom från Universitets- och högskolerådet i Sverige) och Lärlingscentrums nationella konferens i Stockholm. Koordinatorerna har på liknande sätt inbjudits att medverka vid forskningskonferenser eller som medverkande i andra länders konferenser om yrkesutbildning. Projektledare och koordinator i Sverige har medverkat, med LPA-projektet som exempel, vid två tillfällen, då NMR-s har spridit kunskap om paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd. Personer på strategisk nivå i Finland och i

---

¹³ Rekrytering, genomströmning och relevans – en studie av yrkes- och lärlingsutbildningssystemen i Norden, Johanna Enberg och Göran Melin, TemaNord 2014:544

¹⁴ Kvalitet i yrkesutbildningen (Skolverksinternt namn för projektet)

Sverige utgjorde målgruppen båda gångerna.

13. Ekonomi

Totalt beviljad budget är nio miljoner DKK. Medel har använts för projektledning och projektledarens arbetskostnader, administration, dokumentation, kommunikation, utvärdering, översättning, tolkning, koordinatorens arbetskostnader, resor, logi och kostnader för mötesplatser enligt ursprunglig budget.

Projektgruppen fattade beslut om att varje land och område kunde använda 50 000 SEK extra per år (i två år), eftersom projektstarten försenades. I samband med slutkonferensen i Stockholm ökades rese- och logibudgeten något för att möjliggöra för fler att delta. Kvoter sattes upp per land. Resor inom länderna för interna arbetsmöten mellan koordinator och lokala aktörer var en annan post som kunde täckas på grund av att projektstarten försenades med ett halvt år.

Någon fullständig ekonomisk redovisning har inte gjorts när denna rapport lämnas, då projektet till en viss del fortsätter fram till den 30 juni 2016. Den slutliga avstämningen kommer att ske inför projektavslut.

Vid årsskiftet 2015/2016 rapporterades följande fakturering ha gjorts från respektive land.

Land/område	Enligt budget 9 000 000 DKK	Fakturerat belopp enligt landets/områdets egen uppgift
Danmark	1 150 000 SEK	820 991 DKK
Finland	1 150 000 SEK	50 268 Euro
Färöarna	700 000 SEK	656 176 DKK
Island	1 150 000 SEK	1 047 118 SEK
Norge	1 150 000 SEK	627 475 NOK
Sverige	2 250 000 SEK (projektledning, administration, dokumentation mm) 1 150 000 SEK (koordinator)	Avstämning sker i juni 2016
Åland	700 000 SEK	50 269 Euro
Totalt:	9 400 000 SEK	

14. Redovisningar

14.1 Delredovisning

Delredovisningar från deltagande länder och områden har lämnats till Skolverket den 15 december 2013 (delrapport 1 ekonomi och innehåll), den 30 juni 2014 (delrapport 2 ekonomi), den 1 september 2014 (delrapport 2 innehåll), den 21 januari 2015 (delrapport 3 ekonomi och innehåll), den 20 augusti (delrapport 4 ekonomi)

samt den 15 november (slutrapport innehåll) och den 31 december (slutrapport ekonomi).

Skolverket har delredovisat till NMR, ÄK-U den 20 januari 2014, lämnat statusrapport i mars 2014 inför statsministrarnas möte i maj 2014, statusrapport den 27 februari 2015 inför samarbetsministrarnas och statsministrarnas möte i juni 2015 och avstämning mot mål för 2015 den 11 mars 2016.

14.2. Slutredovisning med innehållsligt resultat

Slutredovisning från respektive land/område lämnades kring den 15 november 2015 till Skolverket. Skolverkets slutliga redovisning till NMR ÄK-U kommer att lämnas i samband med projektavslut den 30 juni 2016, då också den sammanfattande rapporten om temana kommer att vara klar.

Ländernas och de självstyrande områdenas respektive slutrapporter innehåller en mängd exempel på resultat från projektet utifrån varje deltagande lands och områdes upplevelse av deltagandet. Dessa rapporter kommer att bifogas med den tekniska slutrapporten till NMR i samband med formellt projektavslut den 30 juni 2016.

14.3 Rapport om paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd

I slutrapporten för det övergripande paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd beskrivs Lärande på arbetsplats-projektet i en av artiklarna. Projektet och dess metod valdes ut som ett av de mest innovativa sätten att samarbeta i Norden. Projektledaren och två projektdeltagare blev intervjuade av firman Mandag Morgen på uppdrag av Nordens välfärdsallianser inför artikeln. Slutrapporten är publicerad i Nordiskt Ministerråds rapportserie.¹⁵

Se bilaga 2 för utdrag ur artikeln.

14.4 Egna initiativ till fortsättning

I samband med slutkonferensen träffades på eget initiativ tolv personer från sju länder och områden för att diskutera eventuella samarbeten efter projekttidens slut. Minnesanteckningar som skickats till Skolverket ger exempel på vad som planeras på lokal/regional nivå utan inblandning av den nationella nivån.

Planer finns för att tillsammans med någon annan aktör ta del av Erasmus + och mobilitet, utväxling av lärlingar och apl-elever mellan länderna, utväxling av lärare och studerande, klassutbyten mellan länderna, besöka praktikcenter, lärarutbyten, besöka en yrkesläroanstalt och fortsätta samarbetet om loggböcker och appar.

15. Utvärdering av mötesplatser och av projektet internt

Skolverket har använt ett internt arbetsverktyg för kontinuerlig processutvärdering. Det innebär att Skolverket efter samtliga mötesplatser har skickat ut en utvärdering till deltagarna. Såväl projektmedlemmar som gäster har fått svara på enkäterna. Frå-

---

¹⁵ Nordiske Velfærdsalliancer -Erfaringer fra samarbejde om holdbar nordisk velfærd
Mandag Morgen
<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2016-704>
ANP 2016:704
© Nordisk Ministerråd 2016.

geställningarna har följt samma mall, men har anpassats, då innehållet har varierat när det gäller t. ex seminarier.

15.1 Sammanfattning av svar med frågor

Vilket intresseområde representerar du under mötesplatsen?

Majoriteten av deltagarna kommer från skolor, myndigheter och branschorganisationer (ungefär fördelning 40-20-15). Från skolans område har rektorer, lärare, studie- och yrkesvägledare deltagit. Exempel på andra intresseområden är representanter för högskola/forskningsområdet, regionerna och arbetsgivare.

Har språkskillnaderna inneburit några svårigheter för din förståelse och för ditt deltagande?

I genomsnitt svarar två tredjedelar av deltagarna nej. På några av mötesplatserna har svaret nej varit så högt som 85 % (Norge). Bland deltagarna i projektet framgår att språksvårigheterna minskat med tiden och att vi lärt varandras fackspråk och uttryck under projektets gång. För övriga deltagare är svårigheterna relaterade till språkskillnaderna troligen konstanta och beror snarare på vilket land som arrangerat mötesplatsen. Vissa av de nordiska språken ligger närmare varandra än andra. På den isländska mötesplatsen fanns tolkar som översatte seminarierna till engelska. Resultatet för denna mötesplats visar att över 70 % inte upplevt språkskillnaderna som problematiska, medan 3 % gör det. På den danska mötesplatsen däremot, där tolkar inte fanns med, upplevdes språkskillnaderna som betydligt större – hela 15 % uppfattade dem som ett problem, 28 % delvis som ett problem, medan 57 % svarade att det inte var något problem.

Var förbandsinformationen om mötesplatsen innehåll och upplägg tillräcklig?

80 % eller mer uppfattar förbandsinformationen som tillräcklig och ingen (utom 2 personer inför danska mötesplatsen) har uppfattat den som helt otillräcklig. Efter den finländska mötesplatsen var så många som 97 % nöjda med den information som gått ut före mötet och efter mötesplatserna på både Färöarna och Norge var siffrorna 90 %. Inför mötet i Göteborg, där koordinatörer, aktörer och projektgrupp träffades, uppfattades informationen som något mer otillräcklig. 8 % har svarat att den var otillräcklig, 12 % delvis och 80 % tillräcklig. Här har upplägg och metod varit ett annat. Fokus har också varit att planera inför slutkonferensen.

Vad tycker du om formen för de olika seminarierna, t.ex. information kontra diskussion?

En stor majoritet – från 88 % till 97 % tycker att seminarieformerna varit bra eller mycket bra. Ingen har svarat dålig. De som svarat mycket bra har varierat från 20 % (äländska mötesplatsen) till 61 % (finländska mötesplatsen).

De som uppfattat seminarieformerna som mindre bra varierar således mellan 12 % (äländska mötesplatsen) till 0 % (färöiska mötesplatsen).

Saknar du något innehåll eller aktör i seminarierna?

I genomsnitt är 75 % nöjda med innehållet och val av aktörer. Av de saker som deltagarna lyfter fram som önskvärda nämns forskningsperspektivet, fler elever/elevperspektivet, praktiska exempel/praktiker, koppling mellan akademiska ämnen och yrkesämnen och vuxenutbildningsperspektivet. Några av projektmedlemmarna

önskar också mer tid för uppföljning av tematexterna och fler diskussioner mellan aktörer och koordinatörer i projektet.

Har du fått svar på de frågor du hade med dig när du kom?

Ja, svarar 57-75 % av deltagarna. Generellt kan man dra slutsatsen att ju längre projektet fortgått desto fler svar får deltagarna. Det många vill ha mera av är diskussioner och tid för erfarenhetsutbyte. De mötesplatser som erbjudit mer diskussionstid har också fått flest Ja-svar, t. ex den finländska mötesplatsen och mötet i Göteborg.

I vilken grad har konferensen bidragit till era lokala projekt?

Denna fråga har inte ställts på alla mötesplatser, men fanns med efter Islands, Ålands, Finlands och Danmarks mötesplatser samt efter träffen i Göteborg. I Göteborg har 17 % svarat ”i hög grad”, 74 % i någon grad och 9 % ”inte alls”. Dessa svar kan sägas summera hela projektdeltagarnas uppfattning om projektets påverkan lokalt. Minst lokal påverkan syns i svaren från den danska mötesplatsen. Här har 34 % svarat att de inte påverkats alls, 50 % har svarat i någon grad och 16 % i hög grad.

I vilken grad har konferensen bidragit till era nationella projekt?

De flesta, från 51-79 %, har svarat i någon grad. Mellan 15-23 % har svarat i hög grad. Av de som svarat ”inte alls” ligger den danska mötesplatsen i topp med 34 % och den åländska med 30 %. Vid den norska mötesplatsen svarade däremot endast ett fåtal, 3 %, att det inte alls bidragit till de nationella projekten. Även om det i undersökningen inte framgår vilken nationalitet som svarat vad, domineras varje mötesplats av det egna landets gäster, varför man kan dra slutsatsen att kopplingen värdland och svarandens nationalitet har en nära koppling.

På vilket sätt mötesplatserna bidragit till nationella projekt framgår genom de exempel deltagarna gett: reflektion över egen praxis, överföring skola-arbetsplats, läroavtal, bedömning, kunskap från motsvarande myndighet, forskning kring apl, bekräftelse på det egna arbetet, handledarutbildning samt fördjupad förståelse för varandras system.

Har du knutit kontakter med anledning av LPA?

Svaren är oftast ja – ungefär 60/40 – men varierar mellan mötesplatserna. Flest kontakter knöts på den danska mötesplatsen och minst antal vid den åländska. Göteborg deltog endast projektdeltagare och 32 % svarade att nya kontakter knutits. Som exempel på kontakter som knutits kan nämnas: ”inom projektgruppen”, landets representanter, via talare, yrkeslärare, myndigheter och ”goda exempel”.

Har mötesplatsen gett dig nya idéer och erfarenheter?

Här har en majoritet svarat ja – från 75 % (färöiska mötesplatsen) till 91 % (finländska mötesplatsen). Medelvärdet på antalet ja-svar är 85 %.

Av de idéer och erfarenheter som nämns finns:

Kompetensutbildning, validering, ”mer flexibla lösningar”, ”hur nordiska länder kan samarbeta för att nå högre resultat i yrkesutbildningen”, ”att systemen inte kan kopieras”, hur göra yrkesutbildning attraktiv, goda exempel, samarbete skola-arbetsliv och drop-outs.

Generellt, och särskilt i slututvärderingen, anger flera att de fått stor kunskap om andra länders lösningar och att det varit ett kunskapsbygge under hela projektiden. Man har fått upp ögonen för att vi har gemensamma nordiska utmaningar och många poängterar att det är viktigt att stärka det nordiska samarbetet. ”Vi har mer gemensamt än vad som skiljer oss åt”.

Idéer och erfarenheter har gått mellan länder, mellan regioner och inom länder.

15.2 Externa utvärderingar

Skolverket känner till att externa utvärderingar av såväl paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd som LPA-projektet har gjorts av företagen Sweco och Mandag morgen. Skolverket har medverkat med inspel vid intervjuer och har förmedlat kontaktuppgifter till projektdeltagare.

Bilaga 1

Några axplock ur slutrapporterna:

Från den norska rapporten:

”... Samfunnskontrakten var bra å ha som utgangspunkte i dette prosjektet. Det ga oss et holdepunkt hele veien og aktørene kunne bidra med relevante erfaringer i flere sammenhenger og i den nordiske dialogen.

Tematekstene har vært ”en rød tråd” gjennom hele prosjektet. Det har vært et interessant arbeid i forarbeidet til hver samling og viktig forutsetning for god dialog under samlingene. Dette arbeidet har kanskje vært prioritert noe ulikt mellom landene og kan ha påvirket noe i den reelle erfaringsutvekslingen underveis i prosjektet. Vi tror at tekstsamlingen kan være et nyttig dokument også i etterkant både som grunnlag for videre nordisk samarbeid og for inspirasjon i arbeid med videreutvikling av egne prosjekter...”

Eksempel på konkrete bidrag från andra länder som har gett intryck i Norge:

- Danskenes presentasjon av vekslingsmodellen – (spesielt presentasjonen på Island)
- Svenskenes tenkning at skolene har oppfølgingsansvaret når elevene er i bedrift med referanse til utprøvingen av alternativt Vg3
- Sett paralleller med betydningen av lærerens nettveksbygging med bedrifter
- Instuktøropplæringen i Sverige og Finland har vært inspirerende både i forhold til kursopplegg og det formelle ved at alle nye bedrifter må ha gjennomgått kurset, med ref til Akershus sin utvikling av fagskoletilbudet for instruktøropplæring
- Akershus har hatt besøk av Undervisningsministeriet for å se på vekslingsmodellen med blant annet besøk på en skole
- Akershus har hatt besøk av en svensk delegasjon med tillsatt fra deres forrige regjering for å besøke et opplæringskontor i Norge, og en gruppe fra Vårds- og omsorgscollege i Skåne for å se på vekslingsmodellen...”

Från den färöiska rapporten:

”...Erhvervsuddannelses systemerne i norden er meget forskellige, og er det netop disse forskelligheder der giver os inspiration til, hvordan vi kan gøre tingene anderledes, f.eks. har vi bemærket, at der bliver afsat mange ekstra penge til erhvervsuddannelsesområdet, på Færøerne er vi gået den anden vej, det giver stof til eftertanke. At vi har set hvorledes de andre lande gør, betyder ikke, at vi gør tingene anderledes, end vi altid har gjort. Fordi det at flytte sig selv tager år, specielt når man har mange parter involverede som interessenter med hver deres interesseområde. Det finske, ålandske og svenske uddannelses system har vist os, hvordan alle unge, som

---

har lyst til at tage en erhvervsuddannelse, får adgang til denne og har mulighed for at gennemføre den. Også det danske fleksible systemet med praktikcentre er noget, vi er blevet inspireret af, det er noget, som kan løse vores egen konjunktur svingningsproblematik...”

” Som jeg før har beskrevet, er det svært at give nøjagtige eksempler på hvordan arbejdet i LPA projektet har påvirket udviklingen nationalt. Men det er ingen tvivl om, at uddeling af erfaringer landene imellem har været en stimulation til nationalt udviklingsarbejde. Arbejdet har også givet inspiration til at f.eks. arbejdsmarkedets parter nationelt er startet med at tænke ”Skills” ind i de færøske erhvervsuddannelser, for at gøre dem mere attraktive. Også er man i brancherne begyndt at lave workshops vedrørende kompetencemålene i hver enkelt erhvervsuddannelse. Sammenlagt er aktørerne/”brancherne” blevet mere aktive. Inspirationen fra de andre lande har for vores vedkommende været uvurderlig.”

Från den finländska rapporten:

”...Samtidigt har det på nationell nivå pågått ett flertal utvecklingsprojekt som har en direkt koppling till det nordiska projektet kring lärande på arbetsplats. Det finländska delprojektet har inhämtat information och erfarenheter från de andra nordiska länderna med utgångspunkt i de projekt som pågått i det egna landet. De utvecklingsområden som varit aktuella i Finland under projektperioden 2013-2015 har omfattat utveckling av inlärning i arbetet och yrkesprov, förbättring av genomströmningen i yrkesutbildningen och utvecklingen av arbetsplatsnära utbildning för unga.

... LPA projektet har resulterat i utbyte oss deltagare emellan och detta har ägt rum under hela projekttiden. I samband med alla mötesplatser har vi passat på att fråga, diskutera och vidareutveckla våra arbetssätt och modeller. När vi kommit hem till respektive arbetsplats har vi berättat vidare till kollegor och förmän om det vi sett, hört, diskuterat och vidareutvecklat våra modeller efter de goda erfarenheter vi fått.

...Speciallärare från Keuda har besökt Åland för att benchmarka hur man där organiserar inlärning i arbetet och individuella utbildningsvägar. Detta aktualiserades efter den åländska mötesplatsen där detta var temat för en parallellsession.

Från den norska mötesplatsen tog Yrkesakademien hospiteringsmodellen med sig hem i bagaget. Tidigare hade arbetslivsperioder genomförts i Finland, men enbart i längre perioder. Inte som endags-, för- eller eftermiddags snutt, för att borsta av yrkeskompetensen eller för att öka kunskapen om ett specifikt arbetsmoment.

... Vid Keuda har det utvecklats ett diplom ”Työssäoppimisen mestariyitys” (sve Mästarföretag för inlärning i arbetet). Diplomet delas ut till företag som är aktiva inlärningsplatser och erbjuder högklassiga inlärningsuppgifter och –miljöer. Modellen togs från Tromsø i Norge och är ett direkt resultat av samarbetet inom LPA-projektet.

Projektet har bidragit till sakkunnigutbyte mellan länderna. En representant från Skolverket i Sverige kommer att fungera som sakkunnig på det av Keuda arrangerade seminariet den 19.11.2015 gällande lärande i framtiden. Yrkesakademien har fått en inbjudan från Norge att under konferensen Arena for kvalitet i fagopplæringen som hålls den 24-25.11.2015, berätta om de finländska yrkesskicklighetstävlingarna som riktar sig till grundläggande utbildningens nionde klassister. Detta är ett resultat av den danska mötesplatsen där temat aktualiserades i samband med presentationen av Survival skills.

Den svenska modellen för hur man kan utbilda handledare via nätet har inspirerat Yrkesakademien att ta med en digital modell i det pågående utvecklingsarbetet. Vidare har Yrkesakademien varit i kontakt med Björn Wernberg på Skolverket, vilken sänt material gällande lärlingsutbildningen i Sverige. Materialet har använts i utvecklingen av modeller inom Yrkesakademien. Vidare har Sveriges kortare informationspaket till arbetsplatshandledarna också gett inspiration till vidareutveckling.”

Från den åländska rapporten:

”...Oavsett hur yrkesutbildningen är upplagd och organiserad så finns det gemensamma problemområden och utmaningar. På Åland och i Finland är andelen elever i yrkesutbildningen betydligt högre än i Norden i genomsnitt, men i många fall är det svaga elever som väljer praktiska yrken, vilket minskar deras möjligheter på arbetsmarknaden.

En idé som vi fått från projektet är hospitering, främst hos de lärare som har gemensamma ämnen, som vi fick presenterat i Norge. Det har uppfattats väldigt positivt av både lärare och studerande.

En annan idé vi fått från Finland är längre arbetslivsperioder för lärare. Där har det gjorts några försök som varit relativt lyckade, men man har sett att det behövs en del material för att perioderna skall vara så givande som möjligt för den enskilda läraren och att organisationen skall få något mervärde av det. Det finns mycket material på Yrkesakademien i Österbotten inom deras projekt vilket vi har fått ta del av.

Den norska marknadsföringen som de lagt ut på ett videoklipp, var en intressant idé som vi behöver ”spinna vidare” på. Man är vanligtvis inom skolvärlden ganska dålig på att marknadsföra sig men för att få en attraktiv yrkesutbildning på Åland så behöver det satsas. Vi har fortfarande ett stort intresse till våra yrkesutbildningar, men efter att ha sett trenderna i övriga Norden så borde vi vara ännu mera ute i ”marknadsföringsvärlden” för att förebygga ett eventuellt minskat intresse...”

”... Genom alla idéer som kommit genom LPA-projektet så har vi även fått en ”skuff” framåt med andra nordiska samarbeten och har för tillfälle fem olika Nordplus projekt inom Ålands Yrkesgymnasium. De flesta har kopplingar mellan skola och arbetsliv där studerande och lärare får möjlighet att se andra modeller för Lärande i arbetet än de egna...”

Från den isländska rapporten:

”Den största lärdomen som erhållits av att lära känna olika utbildningssystem i Norden är, att trots att det finns offentliga system i varje land, så finns det många metoder inom dessa system som utvecklats för att lösa problem och tillmötesgå olika grupper. Där kan t.ex. nämnas kompetensevaluering, evaluering och bedömning och erkännande av utländsk utbildning, vuxenutbildning och lärlingsavtal som finns både i Sverige och Finland, men som i allmänhet inte får tillräckligt med uppmärksamhet. Det svenska projektet Lärlingskompassen (<http://larlingskompassen.se/>) är ett projekt som vi anser borde uppmärksammas mera på basis av debatten om den digitala miljöns värde och betydelse (digitalisering).

Det är också intressant hur Norge på ett systematiskt sätt presenterar yrken för ungdomar. Vi vill också nämna Norges projekt om företagens samhällliga approach om elevplatser - samfundskontrakten <http://www.udir.no/Spesielt-for/Fag-og-yrkesopplaring/Samfunnskontrakten-/>. Detta är en metod att få arbetslivet och det offentliga att ta en klar ställning till hur viktigt den arbetsplatsbaserade utbildningen är och att stärka samtalsbasen mellan parter.

Färöarna håller liksom Danmark på att gå igenom läroplansrevisioner. Tidigare kunde yrkes elever börja på elevkontrakt och därefter börja i skolan. Nu ska eleverna börja i en grundavdelning och så börja på elevkontrakt. På Färöarna träffade vi två grupper i deras yrkesgymnasium. Den ena gruppen kom in i skolan med lärlingsavtal medan den andra gruppen bestod av elever från grundavdelningen. Deras lärare beskrev skillnaden mellan dessa två grupper. De elever som började skolan som hade lärlingsavtal hade lättare att anknyta teoretiska ämnen och yrkesämnena än elever som kom in i grundavdelningen utan någon yrkeserfarenhet.

I Danmark håller det på att införas övningsverkstäder. Dessa verkstäder ska ersätta arbetsplatser eller är tänkta för de elever som inte får lärlingsavtal hos företag. Samtidigt verkar representanter för arbetsgivarna i Danmark inte speciellt intresserade av projektet (LPA-konferens i Danmark i maj 2015). Vad är då syftet med dessa verkstäder?”

Från den svenska rapporten:

”Några av Skolverkets uppdrag under perioden har varit att stärka kvalitén i apl och stödja apl-handledarens arbete. Det nordiska idé- och erfarenhetsutbyte som LPA-projektet bidragit till har stärkt och utvecklat utformningen i dessa uppdrag...

... Genom LPA projektet kom BYN i Dalarna i kontakt med ett byggprogram i Akershus som genom engagerade lärare och bra ledarskap lyckats väl med apl. Kontakten ledde vidare till en gemensam förstudie och sedan en projektansökan till Interreg, europeiskt territoriellt samarbete. Sedan augusti 2015 driver Oslo, Akershus och Hedmark Interregprojektet Gränslöst VADH – Bygga broar och riva hinder.

Projektet inom *Star Byggbildning* har också tagit initiativ till en handledarutbildning i Dalarna liknande den norska regionala utbildningen. Utgångspunkt är Skolverkets webbaserade utbildning, men handledarutbildningen har även inspiration från de som ges i Uddevalla och Kungsbacka (aktörerna för lärlingsutbildning).

Lärlingsutbildning i Kungsbacka har besökt en skola i Jakobstad, Finland, för att lära av varandras lärlingssystem. Från *lärlingskompassen* på Uddevallas gymnasium har ett antal lärare och skolledare haft ömsesidigt utbyte med LPA-medverkande på Island kring bland annat apl och handledarutbildning.”

Från den danska slutrapporten:

”I nordisk kontekst indhentede de danske deltagere på eget initiativ og bilateralt information fra de nordiske og andre europæiske eksperter, fortrinsvist om udformning og brug af landenes kompetence- og praktikmål. Denne nordiske inspiration blev indarbejdet som bidrag til notatet ”Praktikmål - udformning & praksis” (okt. 2015), som er et af slutprodukterne i det danske projekt...”

”... Det nordiske projekt rammesatte mulighed for kontakter mellem eksperter på tværs af de nordiske lande og områder. Det har været yderst givende at møde nordiske eksperter på alle niveauer af systemerne og i praksis. Og om muligt, kunne det være ønskværdigt, om der i fremtidige projekter var endnu flere repræsentanter fra praktikvirksomheder involveret.

Igennem projektet har det været muligt for Danmark at spejle aspekter af det danske system i nordisk kontekst. Det har især kastet lys på måden, de danske praktikmål og deres taksonomi er konstrueret på. Idet praktikmål er kvalitetsnøgler for spillet mellem skolen og praktikken, har det nordiske projekt kunnet bidrage til den langsigtede videre kvalitetsudvikling i Danmark.

t øge erhvervsuddannelsernes attraktivitet er et påtrængende emne for stort set alle nordiske og europæiske lande. At Nordisk Ministerråd har rammesat en stor indsats til fremme af arbejdspladslæring er også med til at støtte det danske fokus på denne vigtige indsats.

Det anbefales dog samtidigt af den danske projektgruppe, at der ved design af fællesnordiske projekter skabes bedre forudsætninger for, at der kan tages højde for hvert lands behov og særlige fokus...”

Bilaga 2

Artikel om Lärande på arbetsplats-projektet

Texten bygger på utdrag ur artikeln om LPA-projektet som publicerats i slutrapporten över paraplyprojektet Hållbar nordisk välfärd;

Nordiske Velfärdsalliancer -Erfaringer fra samarbejde om holdbar nordisk velfærd

”... Hvordan får vi flere unge til at gennemføre en erhvervsuddannelse?

Det spørgsmål stiller Margaretha Allen, uddannelsesdirektør i det svenske Skolverket, sig selv og sine nordiske kolleger i en tid, hvor alle de nordiske lande kæmper med betydelige frafald på erhvervsuddannelserne og høj ungdomsarbejdsløshed...”

”... Vi har samme kulturelle baggrund i Norden, og alligevel har vi udviklet vidt forskellige systemer på erhvervsskoleområdet. Hvorfor gør nogen, der ligner os så meget, noget helt andet end vi selv? Det har vi lejlighed til at undre os over og diskutere i netværket. Det handler ikke kun om at lade sig inspirere af hinanden, men også om at blive klogere på os selv og se vores eget uddannelsessystems styrker og svagheder med andre øjne,” fortæller Margaretha Allen om tankerne bag netværket, som siden 2013 har turneret de nordiske lande til ti netværksmøder om udfordringer og løsninger...”

”...Vi har forskellige traditioner, ja. Derfra er det let at tro, at man i Finland ikke kan lære så meget af Sverige, men så enkelt er det ikke. Sverige kan jo have opnået noget andet, som man kan lade sig inspirere af i Finland uden at man nødvendigvis skal kopiere hele skolesystemet 1:1,”

”...Vores samtaler i netværket har aldrig handlet om at finde én rigtig systemløsning, som kan fungere i hele Norden. I stedet handler det om at finde de inspirationskilder, som gør, at man kan gå hjem og gøre noget anderledes allerede i morgen...”

”...Ofte er der mindre initiativer eller dele et system, som sagtens kan lade sig overføre fra et land til et andet, selvom vi har indrettet vores uddannelsessystemer forskelligt. I alle de nordiske lande er der gode eksempler på brobygningsinitiativer, dvs. tiltag som støtter overgangen mellem uddannelse og arbejdsmarked. Det er hér, vi kan lære af hinanden og lade det, der virker et sted inspirere indsatserne andre steder...”

”...Margaretha Allens erfaring er, at mange endnu tænker, at tilgængelig viden er nøglen til læring på tværs. Udfordringen med tunge rapporter er imidlertid, at de langt fra altid lykkes med at lære fra sig. Selvom det er vigtigt, at vi hele tiden skaber ny viden, er det vigtigste i Margaretha Allens optik, at vi taler om den og sætter den i perspektiv...”

”...Det er vigtigt at fremhæve, at når vi taler samarbejde på tværs af Norden, så kan en rapport ikke gøre det alene. Det gælder især, når de fælles udfordringer ikke entydigt kalder på ens løsninger, som bare kan implementeres. Oftest er det, der er brug for dialog, hvor vi kan blive klogere på os selv og hinanden,” forklarer hun. Det genkender Helen Gray, direktør på erhvervsskolen IDAN i Island. Hun har læst adskillige kortlægninger af de forskellige systemer i de nordiske lande for at blive klogere og finde inspiration. Ikke desto mindre har samtalerne de sidste to år givet hende anledning til at se nye sider af systemer, hun troede, hun kendte:

”Når man taler med folk, får man blik for den uformelle side af systemet. For nylig var vi fx på besøg på en skole i Göteborg i Sverige, fordi de laver et interessant projekt om at integrere flere bøger på arbejdspladsen. Det besøg kom kun i stand fordi jeg talte med svenskerne i netværket ’Læring på arbejdspladsen’ om det. På den måde er det ofte ad omveje, at man finder de mindre inspirationskilder, som ikke desto mindre er vigtige,” fortæller hun.

Netop derfor har Margaretha Allen også forsøgt at holde fokus på samtalen i netværket om ’Læring på arbejdspladsen’.

”...I starten af projektet var der mange af deltagerne, der efterlyste beskrivelser af de nordiske erhvervsuddannelser. De ville fx gerne vide, hvordan praktikken er organiseret i de forskellige lande for at føle sig klædt på til at tale med hinanden i netværket. Det kæmpede jeg faktisk lidt imod. Ikke fordi kortlægninger er ligegyldige, men fordi de nogle gange misser nuancerne. Viden er vigtigt på vejen mod flere faglærte og bedre erhvervsuddannelser – men det er ikke nok. Vi har også brug for møder mellem mennesker, der forpligter os og tvinger os ud i nye erkendelser. Det er det, vi skal bruge netværket til,” fortæller hun.

For Helen Gray har mødet med kollegaer fra andre erhvervsskoler også ført til et nyt samarbejde med skoler i både Åland, Sverige og Danmark. Sammen vil de gøre det muligt for studerende at tage en del af deres uddannelse i et andet nordisk land og forhåbentlig gøre uddannelserne mere attraktive i fremtiden.”

”...For at sikre forskellige perspektiver mellem deltagerne i samtalerne har det været vigtigt for Margaretha Allen, at det nordiske netværk var bredt sammensat, sådan at der både var deltagere fra nationalt og lokalt niveau og fra forskellige sektorer. Deltagerne tæller derfor både de kommunale skoleforvaltninger, arbejdsgivere, skoleledere og embedsmænd på ministerielt niveau.

At den brede invitation er vigtig bekræfter Magnus Magnussen. Han har sin egen elektriker virksomhed, er formand for Færøernes Håndværksmesterforening og savner ofte en invitation, når arbejdsløshed, praktikpladser og kvalitet i uddannelserne sættes på dagsordenen. Derfor var han også hurtig til at takke ja til en plads i netværket, da chancen bød sig:

“Det er mig, der har lærlingene gående hver dag, og mig der skal sikre, at de her unge mennesker får mest muligt ud af deres praktik og tid på arbejdspladsen. Jeg tror, jeg taler for alle arbejdsgivere på Færøerne, når jeg siger, at vi gerne vil løfte vores del af opgaven,” siger han.

Netværket har blandt andet givet Magnus Magnussen mulighed for at tale med nogle af de danske embedsmænd, som laver reglerne for, hvordan virksomheder som hans egen kan oprette praktikpladser. Det gav anledning til en snak om, hvordan de mange regler og rapporteringskrav nogle gange spænder ben for det lokale initiativ. Opfordringen til private virksomheder er ofte, at de skal etablere flere praktikpladser, men Magnus Magnussens erfaring er, at mange bliver skræmt væk, når de opdager den mængde papirarbejde, det kræver at få de unge mennesker inden for på arbejdspladserne.

“Da jeg nævnte det for ministeriets folk blev de oprigtig forbløffede. Sådan havde de ikke tænkt på det. De så i stedet de mange regler som en håndsrækning,” forklarer Magnus Magnussen om perspektiverne i den brede samtale.

For Margaretha Allen er det netop den slags nuancer, som bredden i deltagerkredsen sikrer. Nuancer som er vigtige, når vi skal til bunds i, hvad der er op og ned og i hvordan vi kan gøre tingene bedre.

”...Alt for ofte foregår det nordiske samarbejde på et nationalt myndighedsniveau. Her taler embedsmænd, der arbejder i ministerier og departementer med andre embedsmænd. Det er alt for snævert kun at se på nordisk samarbejde på den måde. Når det handler om at give flere unge fodfæste på arbejdsmarkedet giver det sig selv, at vi skal have både uddannelsesinstitutioner og arbejdsgiverne med ombord. Nogle gange fordi deres perspektiv er afgørende for at forstå, hvorfor vi ikke lykkes. Og andre gange fordi, at de kan gå ud og gøre tingene anderledes allerede i morgen,” fortæller hun...”

”...For at få noget ud af samarbejdet i netværket har deltagerne skulle kende hinanden godt. Det er både Helen Gray, Magnus Magnussen og Margaretha Allens erfaring. Eksempelvis var udvekslingen af studerende landene imellem aldrig kommet i stand uden tiden til at lære de andre erhvervsskoleledere at kende, erkender Helen Gray, direktør på erhvervsskolen IDAN på Island:

”Hvis mine elever skal rejse til andre skoler i Norden, er tillid en helt afgørende forudsætning. Jeg skal være sikker på, at de lærer noget og at der bliver taget hånd om dem. Den tillid har vi fået etableret skolerne imellem, fordi har vi mødtes så mange gange efterhånden og lært hinanden at kende,” fortæller hun. Derfor er den vigtigste forudsætning for erfaringsudvekslingen og de nye samarbejder da også tid, fortæller Margaretha Allen.

”Det er ikke svært at lade sig inspirere af andre, men det tager tid at nå derhen, hvor samtalerne får værdi og rent faktisk inspirerer. Min største opfordring til andre, der vil skabe læring på tværs af de nordiske lande er at tage samtalen alvorligt. Den gode samtale skal have tid og rum til at udfolde sig. Det handler om, at vi skal skynde os langsomt,” fortæller Margaretha Allen...”
